

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ"
Професор з навчально-методичної роботи

Каріна ЦЕМАШКАЛО

БАНКІВСЬКА СПРАВА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

*07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
перший (бакалаврський)
«Фінанси і кредит»*

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

*обов'язкова
українська*

Завідувач кафедри
митної справи і фінансових послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *митної справи і фінансових послуг*.

Протокол № 1 від 01.09.2022 р.

Розробник:

Рац О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи і фінансових послуг.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Формування й успішне функціонування банківської системи України, входження вітчизняних фінансово-кредитних інститутів у міжнародний бізнес значною мірою залежить від кваліфікації та знань працівників цієї сфери. Професійно володіти питаннями діяльності та функціонування грошового ринку, і банків зокрема, мусить спеціаліст, який причетний до прийняття економічних рішень у будь-якій сфері господарювання.

Навчальна дисципліна «Банківська справа» є обов'язковою для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Програму навчальної дисципліни укладено з урахуванням вимог стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит».

Метою навчальної дисципліни «Банківська справа» є формування у студентів системи знань про сутність та функції банківської системи, економічний інструментарій центрального банку для макроекономічної стабілізації при проведенні грошово-кредитної політики, опанування механізму здійснення основних банківських операцій, засвоєння навичок державного регулювання банківської системи і здатність розробляти елементи антикризового управління банківською системою.

Для досягнення мети поставлені такі завдання:

розвиток у студентів здатності до організації грошово-кредитних відносин в банківській системі на трансформаційному етапі розвитку економіки;

розвиток у студентів здатності до співпраці із фінансово-кредитними установами.

Курс	2
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Мікро- та макроекономіка	Фінансовий аналіз
Гроші і кредит	Фінансовий контроль

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури	ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури	ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури
ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку	ПР05. Володіти методичним інструментарієм
СК03. Здатність до діагностики стану	

фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури	ПР07. Розуміти принципи, методи математичні методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку	
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку	ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	
ЗК07. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)	ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним	ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку	ПР26. Здійснювати пошук та формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, планувати фінансову діяльність суб'єктів господарювання

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Структурні компоненти банківської системи

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність принципи побудови, функції

- 1.1. Еволюція банківської діяльності.
- 1.2. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.
- 1.3. Особливості побудови банківських систем в різних країнах.
- 1.4. Роль банківської системи в економічному розвитку країни.

Тема 2. Центральний банк як перший рівень банківської системи

2.1. Статус та основні функції центрального банку. Структура Національного банку України.

- 2.2. Операції центрального банку.
- 2.3. Монетарна політика НБУ, механізм та інструменти її реалізації.
- 2.4. Організація функціонування платіжних систем.

Тема 3. Банки другого рівня як ключова складова банківської системи

- 3.1. Організація діяльності та управління банком.
- 3.2. Банки на ринку банківських послуг.
- 3.3. Формування ресурсної бази банку.
- 3.4. Основи організації розрахунків.
- 3.5. Особливості кредитно-інвестиційних операцій банків.
- 3.6. Специфіка операцій банків в іноземній валюті.

Змістовий модуль 2. Банківська справа на етапі глобалізації фінансових відносин

Тема 4. Стабільність банківської системи

- 4.1. Ризик у банківській діяльності.
- 4.2. Стабільність банківської системи та системний ризик.
- 4.3. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку.

4.4. Антикризове управління банківською системою.

Тема 5. Банківська система в умовах глобалізації

5.1. Створення та особливості функціонування міжбанківських об'єднань.

5.2. Сфери міжнародного банківського бізнесу.

5.3. Діяльність банків у міжнародних фінансових центрах.

5.4. Іноземний капітал у банківській системі

5.5. Взаємодія національної банківської системи з міжнародними фінансовими організаціями.

Тема 6. Державне регулювання банківської системи

6.1. Регулювання діяльності банків. Антимонопольне регулювання.

6.2. Банківський нагляд: завдання та принципи діяльності.

6.3. Фінансовий моніторинг.

6.4. Міжнародні стандарти банківської діяльності.

6.5. Розвиток банківського регулювання на наднаціональному рівні.

6.6. Соціальна відповідальність банківського сектору.

Перелік лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Банківська справа» для реалізації визначених компетентностей та засвоєння змісту передбачає використання активних аудиторних форм і методів викладання (проблемні лекції, дискусії тощо) у поєднанні з виконанням здобувачами індивідуальних завдань за певною проблемою (підготовка аналітичних матеріалів творчих проєктів, виступи на лабораторних заняттях та інше). Для формування компетентностей та досягнення результатів навчання під час лекцій і практичних занять використовуються різноманітні форми та методи навчання: установчі лекції (тема 1, 3), проблемні лекції (теми 4, 5), оглядові лекції (тема 2, 6). Практичні заняття проводяться у вигляді спеціально розроблених практичних робіт під час виконання яких у повній мірі використовуються методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності. Зокрема, це моделювання професійних ситуацій (теми 2,3), створення ситуацій апперцепції (теми 1, 4), робота в малих групах (тема 1), створення ситуацій пізнавальної новизни (тема 5), аналітичні, синтетичні методи (тема 6). На всіх заняттях широко використовуються методи презентації знань. Порядок оцінювання результатів навчання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні та лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних та лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати допуск до екзамену – 35 балів).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних та лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою

літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання лабораторного та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та лабораторних заняттях.

Екзамен охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

За лекційні заняття здобувач може отримати максимально 16 балів, по 8 балів за виконання компетентісно-орієнтованих завдань. На практичних заняттях студент може отримати максимально 24 бали, а саме: за виконання творчого завдання та рішення завдань колоквиумів. Під час навчання на лабораторних заняттях студент може отримати максимально 20 балів, а саме: за захист 4 лабораторних завдань, кожна з яких оцінюється максимум в 5 балів. За екзамен студент отримує максимум 40 балів.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і підсумковий контроль упродовж семестру – 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролів за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
Змістовий модуль 1. Структурні компоненти банківської системи				
Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції	<i>Аудиторна робота</i>			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції»	-	
	<i>Практичне заняття</i>	Вирішення практичних завдань за темою 1	-	
	<i>Лабораторне заняття</i>	Дослідження стану банківської системи. Захист лабораторного завдання	Виконання лабораторної роботи	5

	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою, самостійне виконання практичних завдань; підготовка до лабораторного заняття	-	
Тема 2. Центральний банк як перший рівень банківської системи	Аудиторна робота			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Центральний банк як перший рівень банківської системи»	-	
	<i>Практичне заняття</i>	Семінар-дискусія з питання «Роль банківської системи в економічному розвитку країни». Вирішення практичних ситуаційних завдань на визначення типу грошово-кредитної політики та видів грошових реформ		
	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою; самостійне виконання практичних завдань	-	
Тема 3. Банки другого рівня як ключова складова банківської системи	Аудиторна робота			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Банки другого рівня як ключова складова банківської системи». Компетенісно-орієнтовані завдання	Компетенісно-орієнтовані завдання	8
	<i>Практичне заняття</i>	Вирішення ситуаційних завдань за темою 3. Колоквіум за модулем 1.	Колоквіум	8
	<i>Лабораторне заняття</i>	Оцінка кредитоспроможності позичальника. Захист лабораторного завдання	Виконання лабораторної роботи	5
	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою, самостійне виконання практичних завдань; підготовка до лабораторного заняття; підготовка до контрольних робіт	-	
Змістовий модуль 2. Банківська справа на етапі глобалізації фінансових відносин				
Тема 4. Стабільність банківської системи	Аудиторна робота			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Стабільність банківської системи»	-	
	<i>Практичне заняття</i>	Вирішення ситуаційних завдань за темою 4		

	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою; самостійне виконання практичних завдань	-	
Тема 5. Банківська система в умовах глобалізації	Аудиторна робота			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Банківська система в умовах глобалізації»	-	
	<i>Практичне заняття</i>	Вирішення ситуаційних завдань за темою 5. захист творчого завдання	Захист творчого завдання	8
	<i>Лабораторне заняття</i>	Розроблення нових банківських продуктів. захист лабораторного завдання	Виконання лабораторної роботи	5
	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою, самостійне виконання практичних завдань; підготовка до лабораторного заняття; підготовка творчого завдання	-	
Тема 6. Державне регулювання банківської системи	Аудиторна робота			
	<i>Лекція</i>	Лекція «Державне регулювання банківської системи». Компетентісно-орієнтовані завдання.	Компетентісно-орієнтовані завдання.	8
	<i>Практичне заняття</i>	Вирішення ситуаційних завдань за темою 6. Компетентісно-орієнтовані завдання	Колоквіум	8
	<i>Лабораторне заняття</i>	Аналіз показників стабільності банківської системи. захист лабораторного завдання	Виконання лабораторної роботи	5
	Самостійна робота			
	<i>Питання та завдання до самостійного опрацювання</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою; самостійне виконання практичних завдань; підготовка до контрольних робіт	-	
Екзамен				40
Разом				100

Рекомендована література

Основна

1. Банківська справа : навчальний посібник / О. М. Колодізев,

О. М. Рац, С. М. Киркач та ін.; за заг. ред. О. М. Колодізева. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 348 с.

2. Банківська система : навчальний посібник / [Н. С. Ситник, А. В. Стасишин, Н. З. Блащук-Девяткіна, Л. О. Петик] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.

Додаткова

3. Вовченко О. С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія / О. С. Вовченко, С. Б. Єгоричева. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 233 с.

4. Коваль Я.С. Механізми державного регулювання антикризовим управлінням економічною безпекою банківських установ України : монографія / Я.С. Коваль. – Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2020. – 200 с.

5. Колодізев О. М. Фінансовий потенціал банку : сутність, методи оцінювання, інструменти протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Лебідь, О. В. Зуєва. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 244 с.

6. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : Осадца Ю.В., 2021. – 300 с.

7. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук Л. Л. Гриценко. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 379 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., зі змінами, внесеними 15.08.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

9. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., зі змінами, внесеними 15.08.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

10. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р., зі змінами, внесеними 11.08.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

11. Сторінка курсу «Банківська справа» на сайті ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5113>.

12. Стратегія розвитку FinTech 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/news/all/finansova-inklyuziya-innovatsiyi-ta-bezgotivkovi-operatsiyi-v-ukrayini--prioriteti-strategiyi-rozvitku-fintech-2025>.